

## "Mənim cənub səyahətim"



## Fotoxronika

### Lənkəran, Cərmətük, Astara görüşlərindən qısa təəssüratım

Qarabağ işğaldan azad olunandan sonra uzun müddət yurd həsrəti ilə yaşayan insanların doğma yerlərə ziyarət istəklərinin mahiyyətini yaxşı başa düşürəm. Hər kəs istəyər ki, yerini-yurdunu vaxtaşırı görsün. Axı insana yaşamaq stimulu verən, onu ruhən səfərbər edən əsas amillərdən biri də doğma yerlərlə bağlı təəssüratlardır. Hər kəs bir zaman yaşadığı, ancaq hansı səbəbdənsə ayrıldığı yeri, yurdu, məkanı görəndə onun yaddaşında "yuxuya getmiş" xatirələr oyanır. Hətta acı da olsa belə həmin xatirələr yaddaşda oyandıqca insanın varlığına xüsusi təsir göstərir. Daxili-mənəvi mühitin gücünü səfərbər edir.

Məni tanıyanlar, həyat yolumla, əməli fəaliyyətimlə, yaradıcılığma bələdliyi olanlar yaxşı bilir ki, mən dədə-baba yurduna, bir az da dəqiq-ləşdirsəm, hətta uzaq keçmişdə qalsa belə, həyatımın ilk çağlarından yaddaşıma yazılmış doğma məkanlara çox bağlıyam.

Çoxdandır ki, nəslimizin məkanı ilə, bir sözlə, elə özümün də həyatı üçün xüsusi əhəmiyyət kəsb edən böyük şəxsiyyətlərin "cənub mirvarisi" (Nikolay Tixonov) adlandırdığı Lənkərana xeyli fasilədən sonra təzədən səyahət etmək istəyirdim. Amma iş rejimim, gərgin nəşriyyat fəaliyyətim, elmi və ədəbi-bədii yaradıcılığım ilə bağlı yarımçıq işlərimi qurtarmaq istəyim kənara çıxmağa imkan vermirdi. Buna baxmayaraq, qəlbim "cənub mirvarisi"ni yenidən görmək istəyi ilə alışıb-yanırdı.

Belə bir məqamda Lənkəranda mənim sevincimə səbəb olan bir zəng gəldi. Lənkəran şəhərindəki Heydər Əliyev Mərkəzinin direktoru Reyhanə xanımın adından ulu öndərin yüz illiyinə həsr olunmuş kitab sərgisində iştirakım arzu olunurdu.

Açıq, ümumiyyətlə, Lənkərana dəvət olunmaq mühüm tədbirdə iştirakımın istənilməsi qəlbimə fərəh hissi bəxş etdi. Hələ üstəlik həmin tədbir geniş və əhatəli kitab sərgisi formatında təşkil olunmalı idi. Bu da məni sevindirirdi.

Axı mən nəşirəm. İllər boyu saysız-hesabsız kitablar nəşr etmişəm. Bir çox kitablara ön söz yazmışam. Nəşr etdiyim kitabların demək olar ki, hamısının annotasiyalarını özüm hazırlamışam. Demək, əlimin altında saysız-hesabsız kitab xəzinəsi vardı. Bunlardan başqa, özümün də ayrı-ayrı vaxtlarda işıq üzü gören kitablarım, haqqımda yazılan monoqrafiyalar, sənədli romanlar, əmək fəaliyyətimi əks etdirən publisistik kitablar... bütün bunlar bir xəzinə kimi bir anda gözlərimin önündən keçdi. Düşündüm ki, bu kitabları mən bir çox doğmalarımın yaşadığı ata-babalarının ömür sürüb əbədiyyətə qovuşduğu məkanın mədəniyyət mərkəzlərinə hədiyyə edə bilərəm.

Axır ki, qərarımı qətiləşdirdim.

Hazırladığım çoxlu sayda kitab bağlamalarını qabaqcadan Lənkəranda Heydər Əliyev Mərkəzinə göndərdim.

Nəhayət, səfər günü gəlib çatdı. Nəvəm Əli, qızım və qardaşım da mənimlə birgə səfərdə iştirak etməyi qərara aldılar.

Lənkəranda bizi Heydər Əliyev Mərkəzinin direktoru Reyhanə xanım qarşıladı. Nə qədər səmimi, doğma bir ünsiyyət, gülürüz münasibət gördüm. Başqa qonaqlar da vardı. Sərgi çox möhtəşəm təşkil olunmuşdu. Mənim göndərdiyim kitabların, eləcə də son on illikdə yazılarımın çap olunduğu "Kredo" qəzetinin cildlərini sərginin ən mötəbər yerində görmək mənə sonsuz sevinc bəxş etdi.

Azərbaycanın görkəmli yazıçısı, çox dəyərli ziyalı, Yazıçılar Birliyinin Lənkəran bölməsinin sədri Qafar Cəfərli də burada idi. Onunla da görüşümüz çox məzmunlu oldu. Müəyyən yaradıcılıq məsələlərini müzakirə etdik. Mən də ona kitablarımdan hədiyyə etdim, o da son vaxtlar çap olunmuş kitablarından bəzilərini mənə avtoqrafla bağışladı. Burada gənc şairlərin, yazıçıların yeni kitablarının təqdimatı da məni çox sevindirdi. Axı bizim həyatımızın mənası həm də onunla dəyər alır ki, gənclərin yaradıcılığına diqqət göstərək. Onların kitablarının nəşrinə müəyyən imkanlar açaq. Mən bəzi gənclərə bu barədə müəyyən tövsiyələrimi də verdim.

\* \* \*

Bundan sonra səfərimin, əgər belə demək mümkündürsə, proqramına daxil olan yeni bir mərhələsinə də yaddan çıxarmamışdım. Mən Bakıda doğulsam da, uşaqlığımda xeyli hissəsi Lənkəranın Cərmətük kəndində, yəni ata-baba yurduna keçib. Atam müharibəyə gedəndən sonra anam üçün neçə uşaqla şəhərdə yaşamaq çətin olub. Elə bu səbəbdən də anam məni və qardaşlarımı da götürüb təzədən dədə-baba yurduna - Cərmətük kəndinə qayıdıb. Həmin kənddəki güzəranımızla bağlı Sevda Əlibəylinin, Fatma Həsənzadənin sənədli əsərlərində, eləcə də, Ə.R.Xələfli və Ceyhun Zallının "Böyük portretin işığı" ikicildlik kitabında çox geniş bəhs olunub. İndi bu barədə təzədən söhbət açmaq fikrim yoxdur. Ancaq Cərmətük kəndinə getmək, bir vaxt birinci sinifi oxuduğum məktəbdə olmaq mənim qarşısızılmaz istəyim idi. Həmin kənddən olan və hazırda elə həmin kənddə də yaşayan cavan şair Anar Seyidağa ilə də qabaqcadan əlaqə saxladım. Biz Cərmətük kəndinə, elə bir zaman birinci sinifi oxuduğum məktəbin həyətinə çatanda məktəbin direktoru Gülşən xanım gülürüzlə qarşımıza çıxdı. Direktorun tədris işləri üzrə müavini Nailə xanım da burada idi. Açıq, məktəbin həyətinə, indiki görkəminə nəzər saldım. Bir vaxt oxuduğum sinif otağının da yerini yaddaşımda axtardım. Bir anlığa mənə elə gəldi ki, heç nə dəyişməyib, elə mən özüm də birinci sinif yaşında olan uşağam. Bir az qorxaq, hürkək təbiətimlə ilk dəfə məktəbə ayaq basıram.

(Davamı 15-ci səhifədə)





(Əvvəli 14-cü səhifədə)

Açıq, bu hisslər məni xeyli kövrəltmişdi. Ağır güzəran, çətin həyat - bunlar hamısı gözlərimin önündən gəlib keçirdi. Bu gün də mən birinci sinifi oxuduğum məktəbi özümün ana qucağı hesab edirəm. Elə bilirəm ki, elə həmin məktəbin məzunuyam.

Səfərim davam edirdi. Növbəti gün biz Lənkəranda iki dəfə Sovet İttifaqı qəhrəmanı, general-mayor Həzi Aslanovun ev muzeyini ziyarət etdim.

Muzeyin direktoru Cəmilə Şərifovanın ayrı-ayrı eksponatlar, qəhrəmanın taleyi ilə bağlı verdiyi maraqlı məlumatlar çox təsirli idi. Düşünürəm ki, hər bir qəhrəmanın həyat yolu əslində bir məktəbdir, dərslikdir. Zənnimcə, yeni nəsil vətənpərvərlik və qəhrəmanlıq yolunun bütün sirlərini elə Həzi Aslanov kimi qəhrəmanların taleyini yaşadan, əlbəttə, sənədlər, xatirələr əsasında yaşadan muzeydən öyrənməlidirlər.

Mən muzeyə də çox dəyərli kitablar, o cümlədən, Musa Bağirovun Hə-



zi Aslanov haqqında yazdığı "Sərkərdənin taleyi" kitabını, II Dünya müharibəsi iştirakçılarının cəbhədə döyüş səhnələrindən bəhs edən çox maraqlı yazıları özündə ehtiva edən "Xalqların dostluğu və qələbə" kitabını və ümumiyyətlə, xeyli başqa kitabları da hədiyyə etdim.

Mənim cənub səfərim Astara görüşləri ilə də yadda qalan oldu. Astaralı ziyalılarla, qələm adamları ilə tanışlıq, Astaranın yeni, gözəlləşən simasını təzədən görmək qəlbimi hissi ilə doldururdu. Astara görüşlərimlə bağlı əhatəli məlumatı çox istedadlı yazıçı-publisist Gülnar Əsədli əhatəli şəkildə yazmış və "Kredo" qəzetinin 7 iyun, 2023-cü ilə tarixli sayında dərc etdirmişdi.

Xatirələrin, görüşlərin yazılmasının daha bir vacib tələfi də var. Tanıdığın və tanımadığın inslarla görüşürsən. Onların ictimai məzmun daşıyan fikir və düşüncələrini dinləyirsən. Bir növ yaşadığın həyatın həmin ana qədərki hesabatını da verirən.

Hər bir insan maraqlı bir kitabdır. Kitab nə qədər zahirən gözəl olsa da, oxumadan, öyrənmədən həmin kitab və onun müəllifi haqqında qədərincə dolğun məlumatın ola bilməz. İnsanlar da belədir. Gərək onları yaxından görəsən. O yerdə ki, arzulanırsan, orada olmaq,



## Fotoxronika

### "Mənim cənub səyahətim"

səni arzulayan insanlarla görüşmək hər kəs üçün mənəvi borc olmalıdır. Mərkəzdə və muzeydə rəy və xatirə kitablarına da ürək sözlərimi yazmağı unutmadım. Yazdığımın ümumi məzmunu bundan ibarət idi ki, bu günə qədər yaradılanların qorunması, mühafizə olunması gələcək üçün əsas istinad mənbəyi olacaq. Biz keçmişimizi unutmamalıyıq. Gələcəyimiz keçmişə yaddaşımızda saxlamağımızdan çox aslıdır.

Bu mənim cənub səyahətimin qısa

xronikasındır. Yüzlərlə fotolar çəkildi. Düşünürəm ki, zaman keçdikcə həmin fotolar mənim yazmadığım mətləblərdən də bəhs edəcək. Tarixin həmin günləri haqqında gələcək nəsillərə zəngin məlumatlar verəcək.

Bizdən qalan izlər gələcəyin keçəcəyi yoldur. Gərək izimiz aydın olsun.

**Şəddat Cəfərov,**  
yazıçı-publisist  
06.07.2023

